

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 16 april 1898, kl. 12 midd.

*Konstitutionsutskottets memorial, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.*

Till konstitutionsutskottet hafva, på derom hos vederbörande gjord framställning, blifvit öfverlemnade de under tiden från och med den 15 januari 1897 till och med den 14 januari 1898 i statsrådet förda protokoll, nemligen öfver

*justitiedepartementsärenden* från och med den 16 januari 1897 till och med den 14 januari 1898;

*justitieärenden* från och med den 29 januari 1897 till och med den 31 december samma år;

*utrikesdepartementsärenden* från och med den 29 januari 1897 till och med den 14 januari 1898;

*landtförsvarsärenden* från och med den 22 januari 1897 till och med den 14 januari 1898;

*sjöförsvarsärenden* från och med den 22 januari 1897 till och med den 14 januari 1898;

*civilärenden* från och med den 16 januari 1897 till och med den 14 januari 1898;

*finansärenden* från och med den 16 januari 1897 till och med den 14 januari 1898; samt

*ecklesiastikärenden* från och med den 22 januari 1897 till och med den 14 januari 1898.

Vid den granskning af dessa protokoll, som, i öfverensstämmelse med grundlagens föreskrift, blifvit företagen och nu fullbordad, har utskottet hvarken funnit skäl att emot någon statsrådets ledamot tillämpa § 106 regeringsformen eller ansett anledning förekomma att framställa någon anmärkning på grund af § 107 af samma grundlag;

hvilket utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 15 april 1898.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

**Reservationer:**

af herr *Ljungman*;

af herr *Vahlin*, som beträffande följande tre ärenden anført:

1:o)

»(Protokoll öfver landtförsvarsärenden för den 11 juni 1897, punkt 17.)

Arméförvaltningen har, under förmälan att Wahlqvistska klädesfabriken i Karlskrona erbjudit sig att till arméns utredningsförråd leverera 10,000 meter mörkblått kommisskläde till ett pris af 8,10 kr. pr meter, hemstält, att, enär berörda pris vore lägre än det vid senaste upphandling betingade medelpris för samma vara, Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att 8,000 meter af det erbjudna partiet finge till uppgifvet pris för kronans räkning under hand inköpas.

Till arméförvaltningens hemställan tillstyrkte statsrådet bifall, och hvad statsrådet tillstyrkte behagade Konungen gilla och bifalla.

Af infordrade handlingarna framgår, att Wahlqvistska klädesfabriken vid senaste upphandling af kommisskläde erhållit endast en del af den utbudna leveransen eller 4,000 meter, och att firman varit nödsakad att derutöfver tillverka ett större parti af samma vara för att under sistförflutna vinter kunna hålla i gång sin endast för fabrikation af ylleveror för arméns behof inrättade fabrik. Af denna anledning an-

håller firman att få ytterligare leverera 10,000 meter af samma klädesort till ett pris af 8,10 kr. pr meter, hvilket pris vore billigare än det vid senaste upphandling betingade, ehuru råmaterialierna, i synnerhet indigo, under senaste tiden fördyrats.

Arméförvaltningen å intendentsdepartementet anför, att det af sökanden begärda priset å ifrågavarande kläde med 15 öre per meter understiger det vid senaste upphandling ingifna lägsta anbud samt med 19 öre medelpriset för samma slags kläde enligt de kontrakt, som med de andra erbjudarne å varan blifvit afslutade, och hemställer därför, att, då det synes fördelaktigt att till höjande af de nuvarande förrådsbehållningarna utaf dylikt kläde uppköpa 8,000 meter af det erbjudna partiet, Kongl. Maj:t måtte härtill lemna medgifvande.

Af hvad här anförts framgår, att Wahlqvistska firman vid föregående upphandling af kläde icke — måhända beroende af de pris, den fordrat — erhållit mer än en del af erbjuden leverans, men att firman vid sådan utgång senare funnit för sig fördelaktigt att till nedsatt pris söka under hand realisera ineliggande lager. Då emellertid äfven andra firmor af likartade skäl möjligen kunnat vara villiga att till samma eller än lägre pris leverera nu inköpta parti kläde, och, om detta icke varit händelsen, Wahlqvistska firman äfven vid fri täflan skolat erhålla leveransen, samt då härutöfver intet trängande behof för tillfället nödvändiggjorde särskild skyndsamhet vid leveransens afslutande eller fullgörande, har det syntts mig, att i detta fall icke tillräckliga skäl förelegat för frångående af grundsatsen om fri täflan vid upphandling för statens räkning, och har jag därför ansett, att omnämnda rege- ringsåtgärd bort komma till Riksdagens kännedom.»

2:o.)

»(Protokoll öfver civilärenden för den 30 april 1897, punkt 32.)

Komitérade för konstafdelningen af allmänna konst- och industri- utställningen härstädes år 1897 hafva hos Kongl. Maj:t anhållit om medgifvande af fria jernvägsresor från och till Stockholm för tvenne arkitekter, utsedde att deltaga i den jury, som egde att pröfva till nämnda utställning inlemnade arkitekturritningar m. m.

Vid denna ansökans föredragning tillstyrkte statsrådet, att Kongl. Maj:t måtte, med anledning af nådiga brefvet af den 8 september 1882, förordna, att ifrågavarande framställning skulle öfverlämnas till chefens för civildepartementets afgörande; hvilken tillstyrkan Hans Majestät Konungen behagade i nåder bifallå.

Anförda kongl. bref till jernvägstrafikstyrelsen, hvarigenom samma styrelse bemyndigades att för vissa angifna fall bevilja nedsättning i fastställda passagerareafgifter m. m., afslutas med följande bestämmelse:

»Skolande det åligga eder, derest fråga förekommer om beviljande af fria resor eller fria transporter i andra än här ofvan nämnda fall, att derom göra hemställan hos chefen för vårt civildepartement, hvilken eger att deröfver besluta.»

Denna bestämmelse i det kongl. brefvet finnes icke intagen i den trånssumt deraf, som genom n:o 44 af svensk författningssamling för år 1882 blifvit allmänt bekantgjord.

1883 års konstitutionsutskott har icke, med anledning af anförda kongl. bref, vidtagit någon åtgärd.

Den i anförda kongl. bref meddelade bestämmelse, hvarigenom Kongl. Maj:t för vissa fall till chefen för civildepartementet öfverlätit att bestämma om nedsättning i afgifter för begagnande af statens jernvägar, synes mig icke ega stöd i våra grundlagar, och har jag därför ansett, att den tillämpning af samma bestämmelse, för hvilken här ofvan redogjorts, bort komma till Riksdagens kännedom.»

3:o.)

»(Protokoll öfver ecklesiastikären den för den 7 maj 1897, punkterna 16 och 17.)

Kammarrätten har, i mål angående från Nyköpings högre allmänna läroverks biblioteks- och materialkassa under åren 1893 och 1894 gjorda utbetalningar för ordnande och katalogisering af läroverkets boksamling, funnit skäligt genom utslag af den 15 oktober 1896 förpligtiga de vederbörande, som i beslut om dessa utbetalningar deltagit, att till nämnda kassa återbära för år 1893 kronor 527,50 och för 1894 kronor 225. Öfver dessa utslag har klagan förts hos Kongl. Maj:t.

Statsrådet hemställde i begge fallen, det Kongl. Maj:t med förklarande, det Kongl. Maj:t väl funne kammarrättens utslag lagligen grundadt, täcktes, med afseende å förekomna omständigheter, låta vid den skedda utbetalningen bero; dock med skyldighet för klaganden att i stadgad ordning gälda det kammarrättens revisionsafdelning tillkommande anmärkningsarfvode.

Hvad statsrådet hemställt behagade Konungen i nåder gilla och bifalla.

Då den i § 25 regeringsformen Konungen medgifna benådnings-

rätt ej inrymmer befogenhet att efterskänka staten på obehörigt sätt frångångna medel, har jag ansett anförda beslut böra komma till Riksdagens kännedom»;

af herrar *Dahn*, *Gyllensvärd*, *Johnsson*, *Boström* och *Sjöberg*, hvilka instämt uti herr *Vahlins* under 1:o här ofvan intagna yttrande;

af herrar *Gyllensvärd*, *Andersson* i Malmö och *Liljeholm*, hvilka instämt uti herr *Vahlins* under 2:o här ofvan intagna yttrande;

af herrar *Gyllensvärd* och *Boström*, hvilka instämt uti herr *Vahlins* under 3:o här ofvan intagna yttrande; samt

af herr *Johnsson*, som anført:

»(Protokoll öfver sjöförsvärens den 7 maj 1897, 3:o.)

Med anledning af från marinförvaltningen aflästen skrifvelse den 20 december 1895, deruti förvaltningen anført, att, på sätt inhemtats af navigationsskolans i Göteborg insända räkenskaper för nämnda år, en svensk örlogsflagga för skolans räkning anskaffats och, enligt hvad förvaltningen inhemtat, vid vissa tillfällen hissades på skolans hus, samt att marinförvaltningen, som ej hade sig bekant, huruvida rättighet att å navigationsskolans hus hissa örlogsflagga tillkomme vederbörande direktioner, funnit sig böra hos chefen för sjöförsvärsdepartementet anmäla detta förhållande, har chefen för sistnämnda departement i svenskt statsråd den 7 maj 1897 ansett sig böra fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det allt mera framträdande behovet af föreskrifter angående förande af flagga å statens fartyg och byggnader, dervid framhållits, bland annat, att den tretungade örlogsflaggan, hvars utseende senast blifvit genom nådiga brefvet den 20 juni 1844 närmare bestämdt, ursprungligen varit ett utmärkande tecken för flottans fartyg, men sedermera i en allt vidsträcktare omfattning kommit att, med eller utan särskildt emblem, användas såväl å andra kronan eller enskilda tillhörige fartyg som ock å staten tillhörige eller för statens ändamål använda byggnader å land.

De af departementschefen framhållna omständigheter syntes honom påkalla meddelande af bestämmelser, hvarigenom dels användningen af örlogsflaggan strängt begränsades, dels en särskild flagga fastställdes för sådana staten tillhöriga fartyg och byggnader, å hvilka örlogsflagga icke finge användas, och dels rätt att i andra fall än de i författningen angifna begagna den ena eller den andra af nämnda flaggor gjordes beroende af Kongl. Maj:ts dertill särskildt lemnade tillåtelse.

Med anledning häraf hemstälde föredragande departementschefen,

deruti öfriga statsrådets ledamöter instämde, att Kongl. Maj:t måtte utfärda kungörelse angående förande af flagga å statens fartyg och byggnader; innehållande § 2 af denna kungörelse följande bestämmelse:

»Andra statens fartyg och byggnader än de, som omförmälas i § 1, skola, när flagga å dem hissas, föra en flagga, lika med örlogsflaggan, dock utan den gula tungan.

Skall denna flagga — — — bestämmas.»

Hans Maj:t Konungen beslöt, att förordning skulle utfärdas i enlighet med det af föredraganden framställda förslag.

Sedan i sammansatt svenskt-norskt statsråd den 7 mars 1815 Kongl. Maj:t tillkännagifvit, att som, likmätigt § 111 i konungariket Norges grundlag, örlogsflaggan för Kongl. Maj:ts begge riken borde blifva en gemensam unionsflagga, och beslut fattats, att uti svenska örlogsflaggan borde upptagas de norska färgerna, samt unionsflaggan hädanefter blifva enlig med den vid statsrådsprotokollet fogade ritning, »som Hans Kongl. Maj:t täcktes med sin höga påskrift förse», har Kongl. Maj:t funnit nödigt inhemta hvad hos 1844 års unionskomité förekommit i de till dess handläggning öfverlemnade frågor angående:

1:o) norska riksvapnets anbringande å svenska mynt och svenska embetsmyndigheters sigill samt antagande af ett för Sverige och Norge gemensamt unionsvapen, och

2:o) unionsflaggans beskaffenhet,

samt i sådant afseende genom skrifvelse den 14 mars 1844 anbefalt komitén att till Kongl. Maj:t i underdånighet insända af komitén vid dittills hafda öfverläggningar i dessa ämnen företedda förslag; hvarefter komitén under den 19 i samma månad underdånigt yttrande afgifvit.

Uppå Kongl. Maj:ts till dess norska regering gifna befallning att med utlåtande i ämnet inkomma, hade bemälde regering den 10 derpå följande april afgifvit underdånigt betänkande, och vid anmälan deraf i norskt statsråd den 25 i samma månad förordnade Kongl. Maj:t, att ärendet borde till kongl. svenska civildepartementet öfverlemnas för att behandlas i sammansatt svenskt-norskt statsråd.

Vid ärendets föredragning i sammansatt svenskt-norskt statsråd den 20 juni 1844 behagade Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad statsrådets flesta ledamöter i underdånighet hemstält, besluta och förordna:

»3:o) att den genom kongl. resolutionen den 7 mars 1815 fastställda, för båda rikena gemensamma örlogsflagga sålunda förändras, att den för hvardera riket skall vara lika med dess nuvarande handels-

flagga, under iakttagande likväl a) att denna unionsflagga skall hafva stjerter och tunga, och b) att flaggens öfversta fyrkant närmast stängen skall utgöra ett för båda rikena gemensamt unionstecken, som bildas genom en lika fördelt sammanställning af de till båda rikenas flagga hörande färger, såsom statsrådsprotokollet bilagd ritning närmare utvisade;»

»4:o) att till örlogsgös och till nyttjande för de förenade rikenas beskickningar och konsulter hos främmande magter skall såsom flagga användas unionstecknet i örlogsflaggan;»

»5:o) att kungsflaggan eller den som nyttjas af Konungen och den kongl. familjen skall vara lika med örlogsflaggan, nemligen så att svenska örlogsflaggan begagnas å svenskt och norska å norskt fartyg, i bådadera fallet med ofvan fastställda unionsvapnet anbragt i midten af flaggan;»

»6:o) att för de båda rikenas handelsflagga äfvensom de flaggor, som i hvarje rike nyttjas af tull- och postfartyg eller hvar som helst, der örlogsflagga icke nyttjas, men nationaliteten skall representeras, modellen sålunda förändras, att med bibehållande för öfrigt af den i hvardera riket antagna handelsflaggas utseende, dess öfversta fyrkant närmast stängen skall bestå af det för örlogsflaggan här ofvan bestämda unionstecken, börande svenska och norska handelsfartyg för att i utländsk hamn kunna påräkna skydd och biträde af Kongl. Maj:ts beskickningar och handelsagenter, från och med nästkommande års början, denna nya flagga anlägga.»

Då ett rättsförhållande, som angår båda de förenade rikena, genom beslut i sammansatt statsråd kommit till stånd, lärer hvarje fråga om ändring i eller upphäfvande af detsamma äfven böra utgöra föremål för sammansatt statsråds behandling; och då förevarande beslut i svenskt statsråd af den 7 maj 1897, hvarigenom en ny flagga faststälts att föras af de statens fartyg, som ej ega rätt använda örlogsflagga, innefattar en ändring af kongl. förordningen den 20 juni 1844 och således enligt fastställda konstitutionella grunder bort handläggas i sammansatt statsråd, har jag ansett att detta regeringsärende bort för Riksdagen anmälas.»